

Дискусійні статті

УДК 81'1+372.461]:37

Г.В.Навчук

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНА СВІДОМІСТЬ І КУЛЬТУРА ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ

Кафедра суспільних наук та українознавства (зав. – проф. М.М.Сидоренко)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

Резюме. Визначено роль мови у вихованні національно свідомого, патріотично спрямованого, громадсько активного та конкурентоспроможного спеціаліста. Зосереджено увагу на питанні національно-мовного виховання у вищих навчальних медичних закладах.

Ключові слова: українська мова, державна мова, національна свідомість, мовна освіта, національно-патріотичне виховання, престиж мови, патріотичність, культура фахового мовлення.

Вступ. На сучасному етапі розбудови незалежної, демократичної, правової Української держави нагальною справою української спільноти виступає проблема виховання нової генерації. Переорієнтація світоглядних позицій, значні втрати духовних цінностей у суспільстві вимагають удосконалення шляхів формування у молоді якісно нового мислення, розумово-вольової активності та високого рівня національної свідомості.

Мета дослідження. Узагальнити погляди на те, що мова є формою збереження і творення національної культури; обґрунтувати мовне виховання як основу розвитку національно свідомої, патріотично спрямованої, громадсько активної особистості; довести зв'язок між національно-мовною свідомістю, патріотичністю та культурою фахового мовлення.

Матеріал і методи. Застосовано порівняльно-історичний та описовий методи дослідження для вивчення поглядів різних учених на проблеми послуговування державною мовою, національно-патріотичного виховання тощо.

Результати дослідження та їх обговорення. Модернізація українського суспільства на новій системі ідеологічних координат немислима без державної політики, пріоритетом якої має бути розвиток української мови як консолідуючої духовної сили українського суспільства. Українська мова повинна забезпечувати всі сфери життєдіяльності державного організму, нею мають послуговуватися інтелектуальні та політичні верстви України [4].

Чому ж досі не вдалося цього досягти? Мають, тому, що бракує української ідеї, якою б перейнялися не лише письменники, окремі науковці, політики й державні мужі, а весь український народ. Також бракує бажання послуговуватися українською мовою на державному рівні [4].

Закон «Про мови» 1989 року містив конкретні вимоги щодо запровадження української мови в усі сфери суспільства, зобов'язував органи влади і посадових осіб забезпечити проведення дошкільного виховання, навчання у закладах освіти усіх видів та рівнів, ведення ділової документації

в усіх установах, на підприємствах, в органах управління державною мовою. На виконання закону Рада Міністрів розробила і прийняла спеціальну «Державну програму розвитку української мови та інших національних мов в Україні» РСР на період до 2000 року».

На жаль, влада не зреагувала на це впровадження й всіляко спростовувала закон і відтягувала програму розвитку. Дочекалися, коли спала хвиля національного піднесення і проблема української мови як державної ніби відійшла на другий план, на деякий час стала неактуальною. Так навмисна пауза призвела до нехтування українцями, за прикладом владної верхівки, власною рідною мовою, що вже тоді здобула довгоочікуваний статус державної. Нині ми постали перед такими проблемами, як двомовність, послуговування українською мовою, її правильність [5]. Отже, мовне питання є важливою складовою національної ідеології і повинно вирішуватися комплексно на державному рівні.

У світлі цих тверджень питання національно-мовного виховання у вищих навчальних закладах є одним із актуальних, адже побудова демократичної держави неможлива без виховання національно свідомої, патріотично спрямованої молоді [1].

Така освітня філософія визначила пріоритетні напрями діяльності викладачів вищих навчальних закладів (зокрема і медичних), з-поміж яких особливої ваги набирає стратегія спрямування навчально-виховного процесу на формування потужної еліти нації, патріотичної, творчо активної, яка виявляє свою громадську позицію, прагне до самореалізації.

Викладання курсу „Ділова українська мова” у вищих медичних навчальних закладах України і є складовою національно-патріотичного виховання. Його завдання – формувати свідомого громадянина з високим рівнем володіння фаховою мовою, бо саме це є стрижнем, на який нанизуються професійні знання та вміння спеціаліста. Тому вся увага зосереджується на тому, що в українській державі знання української мови є необхідним елементом кар'єри, соціально пре-

стижним. Основний акцент робиться на оволодінні відповідними даному фаху терміносистемами сучасної української мови, професійною фразеологією, науково-виробничими жанрами й текстами, на шліфуванні культури спілкування, культивуванні доброго мовного смаку, труднощах у використанні фахових стереотипів мовлення, правилах оформлення медичної документації. Інакше кажучи, на прикладному характері професійного мовлення, на тому, що мова – це не сукупність правил, а насамперед система знань, культура співжиття в суспільстві, засіб самоформування й самовираження особистості [3].

Отже, при визначенні змісту мовної освіти у вищих медичних навчальних закладах головним критерієм є життя потреба людини в знанні фахової мови, її соціальний престиж. У контексті такого підходу основним завданням викладача є створити максимально сприятливі умови для самореалізації, самовираження кожного студента через мову, сприяти мобілізації його внутрішніх резервів, а в результаті реалізувати ідею «націоналізації» навчально-виховного процесу. Для цього застосовуються різні види роботи, розроблено спеціальні картки-вправи, підготовлено різноманітні завдання для кожного студента, складено тести різного рівня складності, підібрано тексти пізнавально-повчального характеру, що пробуджують патріотичні почуття тощо. Також основний акцент робиться на тому, що престижу мови сприяє її державність і патріотичне ставлення до неї її носіїв, і українська мова в нашій державі стане престижною тоді, коли кожен із нас не буде її соромитися, навчиться гарно, виразно говорити по-українськи і буде пишатися, що він – українець – має таку гарну мову. А неукраїнці будуть відчувати задоволення від того, що володіють цією мовою, будуть шанувати її і тих, хто її створив. Але насправді бажане ще досить далеко від реального. Щоб воно стало реальним у найближчий час, усім треба усвідомити, що між рівнем освіченості, загальної культури і рівнем мовленнєвої культури є чітка співмірність і залежність. Нелітературне, ненормативне мовлення – це насамперед свідчення невихованості людини, її непатріотичності, пасивної громадської позиції, а вже потім її неосвіченості. Тому кожна людина, плануючи своє суспільне життя, дбаючи про фахове зростання, кар'єру, повинна досконало володіти державною мовою, культурою ведення полеміки, дискусій; знати мову свого фаху; повинна вміти грамотно й точно висловлювати свої думки. Оскільки мова слугує досконалим інструментом не лише формування власної думки й почуття, а й знаряддям впливу на інших людей [2].

Проте необхідною запорукою закріплення фактичного матеріалу й вироблення навичок високої культури професійного мовлення повинні

бути всі викладачі, а не тільки філологи. Вони, дотримуючись норм сучасної української літературної мови в комунікативних актах, власним прикладом впливатимуть на мовленнєву культуру студентів. А то часто виникає невідповідність між високим професійним рівнем викладача і низьким рівнем його культури мовлення, що негативно впливає на мовленнєву культуру студентів.

Принциповий підхід до культури письма і висловлювання всіх викладачів вищих медичних навчальних закладів забезпечить зростання культури фахового мовлення і культури спілкування, піднесе престиж рідної мови та буде утверджувати її державний статус.

Послугування державною мовою, її охорона й оздоровлення вже сьогодні мають стати щоденним обов'язком не тільки лінгвістів, викладачів ВНЗ, а й державної влади та всіх без винятку людей. Саме від цього залежить її життєздатність і конкурентоспроможність.

Висновки

1. Мова відіграє важливу роль у побудові демократичної держави, вихованні національно свідомого, патріотично спрямованого, громадсько активного спеціаліста.

2. Перешкодою для повноцінного функціонування державної мови є суспільна байдужість, несприйняття мови як культурної цінності.

3. Піднесенню престижу української мови й утвердженню її державного статусу сприятиме висока культура фахового мовлення.

4. Плекання культури мовлення входить у професійні обов'язки багатьох категорій мовців, зокрема й медиків.

Перспективи подальших досліджень. Матеріали й результати дослідження є підґрунтям для подальшої розробки підходів до розв'язання проблем національно-патріотичного виховання.

Література

1. Єрмоленко С. Національна свідомість і виховання української мовної особистості / С.Єрмоленко // Урок української. – 2001. – № 11-12. – С. 9-11.
2. Мацько Л. Матимемо те, що зробимо (До питання формування мовної культури) / Л.Мацько // Дивослово. – 2001. – № 9. – С. 2-4.
3. Навчук Г. Національне й соціальне значення культури фахового мовлення / Г.Навчук // Українська освіта у світовому часопросторі: матеріали II Міжнародного конгресу. – Київ, 2007. – С. 368-369.
4. Романчук О. Чи потрібна Україні українізація? [Електронний ресурс] / О.Романчук // Універсум. – Режим доступу до журн.: <http://www.universum.org.ua>.
5. Романчук О. Знаки української агресії / О.Романчук // Урок української. – 2004. – № 11-12.

НАЦИОНАЛЬНО-ЯЗЫКОВОЕ СОЗНАНИЕ И КУЛЬТУРА РЕЧИ СПЕЦИАЛИСТА

Г.В.Навчук

Резюме. Определено роль языка в воспитании национально сознательного, общественно активного и конкурентоспособного специалиста. Сосредоточено внимание на вопросе национально-языкового воспитания в высших учебных медицинских учреждениях.

Ключевые слова: украинский язык, государственный язык, национальное сознание, языковое образование, национально-патриотическое воспитание, престиж языка, патриотичность, культура речи специалиста.

NATIONAL LANGUAGE CONSCIOUSNESS AND CULTURE OF PROFESSIONAL SPEECH ACTIVITY

H.V.Navchuk

Abstract. The role of a language in bringing up a nationally conscious, patriotically oriented, civically active and competitively able specialist has been determined. Attention is concentrated on the issue of national language bringing up at higher educational medical institutions.

Key words: Ukrainian language, state language, national consciousness, linguistic education, national-patriotic upbringing, language prestige, patriotism, culture of professional speech activity.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – доц. Н.І.Зорій

Buk. Med. Herald. – 2008. – Vol.12, №3.–P.111-113

Надійшла до редакції 14.04.2008 року

УДК 616-036.12-07

В.Л.Таралло

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ДИНАМІКОЮ ХРОНІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Кафедра соціальної медицини та організації охорони здоров'я (зав. – доц. В.Е.Кардаш)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

Резюме. Запропоновані інформаційні, методичні та технологічні основи спостереження за динамікою та наслідками хронічних захворювань для розробки оздоровчих територіальних програм.

Ключові слова: здоров'я населення, захворюваність.

Вступ. Сучасні методи статистичного вивчення захворюваності та її наслідків сьогодні не можуть задовольнити науковців і лікарів тому, що прогнозування стану ураженості населення хворобами, впливу на цей показник соціального осередку, зокрема рівня та якості медичної допомоги та інших чинників до даного часу не відпрацьовано методично, а також з боку узгодження інформаційних засад.

Вирішенню цієї проблеми присвячені розробки попередніх дослідників проблеми, але вони мали обмежені можливості з причини їх незавершеності в моделях. Це сталося тому, що діюча практика не дозволяє отримувати часові параметри та інтегральні показники поширеності і динаміки хронічних хвороб з урахуванням їх місця та ролі в загальній динаміці здоров'я і виживання населення.

Мета дослідження. Створити табличний метод аналізу захворюваності та перебігу хронічних хвороб для визначення їх впливу на параметри дожиття населення.

Матеріал і методи. Використано для побудови моделі попередні розробки таблиць захворюваності, схему розділу населення за станом здоров'я та удосконалений метод табличного аналізу смертності [1].

Результати дослідження та їх обговорення. Вирішення проблеми ми шукали в удосконаленні попередніх розробок таблиць захворюваності і поєднанні останніх з удосконаленими таблицями статистичного аналізу смертності. З цієї метою використано алгоритм етапного спостереження хронічних хвороб у практичній охороні здоров'я [1] та удосконалену методику побудови таблиць смертності [1] з отриманням трендових показників середньої тривалості життя. Це дозволило визначати не тільки динаміку і наслідки хронічних хвороб протягом всього життя, а й вплив їх на динаміку здоров'я і параметри дожиття всього населення території спостереження. Останні характеристики вкрай важливі для планування профілактичних, лікувальних та організаційних захо-